

Plešatá zpěvačka? Spíš Spěšatá plevačka. . .

Ondřej Tkaczyszyn

27. září. 2017

Akt I. – Ionescova Plešatá zpěvačka

VINCENT: Čteli jste už tu další frašku od toho Tkaczyszyna? On si vážně nedá pokoj, takhle ploše a fádne recenzovat padesát let starou hru, totiž tu Opěšalou slévačku, a ještě nebožtíkovi Ionescovi takhle mazat med kolem huby. Představte si, co o ní hned zkraje napsal, má prý co do koncepce jít o první počín svého druhu!

Koncepce

MAXMILIÁN: Tu jsem ještě nečetl, neboť pamatuji-li se správně, dosud se na ní pracuje. Sám podléhám ovšem spíše tendenci s kritikem souhlasit. Ostatně podívejte se zde – ach, kde jen to bylo – ano, tady ve druhé replice píše, že: „Ionescova dílu jistě neschází invence. Jako by objevoval všechny způsoby, kterými by mezilidská komunikace mohla pozbývat smyslu, a každý z nich vytěžil až na dřev. Nedá se tedy říct, že by v každíčkém ohledu byl Ionesco průkopníkem bez jakéhokoliv předchozího opěrného bodu, jistě by bylo lze nalézt aluze na dřívější literární směry, ovšem zajisté velmi důkladně zkoumá prostor možností nabízený abstrahováním od jakékoli potřeby po smyslu v konvenčním významu slova.“ S tím se snad nedá nesouhlasit, kolego, ne?

HYNEK: Ano i ne. Jestli se ovšem nepletu, pranic se nezmiňuje o humornem účinku díla, což je ovšem zrovna v tomto případě docela na pováženou.

VĚNCESLAV: Ani zde nemáte pravdu, kolego. Podívejte na tenhle odstaveček, jenž přímo následuje: „Absurdní humor, zdá se, je přesně voda na můj mlýn, a Plešatá zpěvačka mi jej zajistila po dobu čtení pravidelnou dávkou. Mohly-li by se zdát nonsensové vtipné repliky jako zcela náhodné výstřely mířené jen na ty největší z dětí, já podotýkám, že i za takového předpokladu slouží hře toliko jako sdělovací prostředek a nikoli sledovaný cíl. Ostatně problematika bezpředmětné či přímo nesmyslné konverzace je ve společnosti snad ještě palčivější než dříve a hra o to lépe nepochybně najde přijetí právě v této době a navíc v zemi, jež se svou minulostí je na hlavu postaveným situacím tak blízká, jako naše domovina.“

VINCENZO: Výborně tedy. No, tak, tedy, ehm . . . Už vím! Určitě se ještě nezabýval otázkou děje.

Děj

MAXMILIÁN: Ale kdeže, co vás to napadá! Přece zrovna tady v další větě píše: „Z velmi roztržitého pojetí času ve hře jakož i z naprosté absence jakéhokoli vývoje v dialogích, kde si každý takřka je mele svou, je patrné, jak malý zřetel je brán na vývoj děje. I jednotlivé epizody jako výstup s velitelem požárníků či básnickými přednesy pozbývají vnitřní souvislosti a narušují je náhodné výkřiky do tmy či úlety rozličných postav. Zdá se mi to vlastně docela příjemné, nemuset se starat o nějaký děj, na druhou stranu si však člověk musí lámat hlavu nad tím, jaké poselství divadelní hra přináší, když se mu to Ionesco rozhodl takhle ztížit absencí jakéhokoli náznaku v tomto směru.“ No vidíte to, vcelku respektovatelná výpověď, možná ještě kdyby si tu hlavu skutečně alespoň nalomil, třeba by i na něco hodnotného přišel. . .

VINCENT: No dobře, pane kolego. Mám pro vás ale závěrečný oříšek. Kdepak se autor v textu zabývá otázkou smyslu díla, he?

LASKAVÝ ČTENÁŘ: *(Listuje beznadějně recenzí, poté ji sklíčeně odloží.)* Zdálo by se, že skutečně nikde. Tady jste mě asi dostal. Ovšem počkejte ještě sekundičku! *(Vezme do ruky scénář Plešaté zpěvačky, důkladně jej prozkoumá, načechá jej vítězoslavně odloží.)* S radostí hlásím, že ani zde jste mě nedoběhl. Chybí-li v Tkaczyszynově recenzi jakýkoli ohled na smysl díla, pak je to způsobeno výhradně absencí tohoto aspektu v díle Ionescově. A skutečně, od přebalu k přebalu ani jediný smysl!

AUTOR: Souhlasím se stanoviskem vyjádřeným v předchozí replice, pokud jde o otázku smyslu v právě kritizovaném díle.

VŠICHNI: *(sborově)* Ale ty už kušuj s těmi svými paradoxy!

Opona.

Akt II. – Divadelní aktualizace od hnutí Díra na trhu

MARSYÁS: Byli jste vůbec všichni na té nedávné inscenaci v ROXY? Hráli tam naši oblíbenou divadelní hru, ovšem oblečenou v novém hávu.

KONSTANTIN A/NEBO METODĚJ: Domnívám se, že ano. Myslím, že jsem byl ta dáma s umělou květinou ve vlasech, která se stále extaticky chechtala. Na tomto základě si asi dovedete utvořit obrázek o mém názoru na ten počín.

Opona.

VINCENT: Přes to bych se ještě přenesl, ale představte si toho Tkaczyszyna, podivína jednoho rozpolceného, on si vám o téže hře v té samé recenzi bude prosazovat dva diametrálně odlišné názory! No posuďte sami:

Koncepce

Opona.

Opona.

AUTOR: Ačkoli jistě co do sledovatelnosti díla pro širší veřejnost adaptace Plešaté zpěvačky na moderní české společenské poměry slouží účelu dobře a provádí tak s dnešní mladou rodinou a jejich prazvláštní komunikací totéž, co Ionescova činila v kontextu vlastní doby a jejími stereotypy, jistojistě si nemůže dělat nároky na přelomovost, kterou se vyznačovalo původní drama oproti soudobé divadelní tvorbě. Poťouchlý humor, do extrému vyvedená parodie hipsterské mluvy i několik hudebních čísel, vše prvky, které mě potěšily a pobavily a hru jistě osvěžily, však jsou vždy buď přítomné i v původní hře nebo se hojně vyskytují i v jiných, do různé míry absurdních moderních divadelních hrách. Jistě však oceňuji řešení scény s digitálními projekcemi vnějšího světa i hlučných hodin, které podtrhovaly nestandardní běh času stejně jako počáteční odkaz na Kafku, přece jen nalezený literární precedent, který jsem v první části zapomněl zmínit. I hudební a rapové výstupy dobře ladily s atmosférou hry a až mírně impovizačním nádechem svých textů možná přeci jen hru o něco rozšířily.

MÁRY: Co to zase plácá, chytrolín jeden! A ty jeho rozvitě věty, no božítku! V životě neviděl ani jednu divadelní hru a jak si hraje na znalce! A ještě k tomu si dovoluje mít jiný názor než já! No prosím, to už je na pováženou! Není snad údělem každého divadelního představení téže předlohy, aby přinášela na svět jenom nové prvky! To by se třetí repríza už nedala jakkoli spojit s originálem a hezky rychle by nám došly koncepty. Ne ne, i nová Zpěvačka fungovala a kreativně si s ní autoři vyhráli taky dosyta. Autor nemá právo na hru takhle plivat.

VINCENT: Zrovna tady s vámi souhlasím v plném rozsahu, ale přesto bych byl rád, kdybyste se klidila. Já jsem se taky u té hry pobavil přímo královsky. To by mě zajímalo, co o tom má co zlého říct Tkaczyszyn.

MÁRY: No, když se podíváte tady v prostředku druhé stránky, tak zrovna tu je o tom kousek. Stojí zde: *(Bere text do rukou, velmi pomalu a se značnými obtížemi čte.)* „Rád bych se ospravedlnil od...“

VINCENT NAPICHOVAČ: Co jsem ti řekl? Zmiz už! *(Vytrhne Máry text z rukou.)*

MÁRY zaječí, pak rozhořčeně odchází za dveře, začne vydávat lkavé zvuky.

LÁDÍNEK SMOLÍK: Ticho tam! *(Soustředěně hledí do textu, který má v ruce.)* No to je mi povedený výlupek! Tady zase píše: „Rád bych se ospravedlnil od předchozího soudu, který snad mohl vyznít trochu jednoznačně odmítavě stran veškerých kvalit divadelní hry. Například všudypřítomná hra se slovy i několik nápadů na obměnu a osvěžení dialogů či fingované zprávy na konci mě jako otevřeně přiznaného slovního hříčnicka nadchly. Princip, na kterém se humor zakládal, byl víceméně stejný jako u originálu. To, že paničky a pantáty z předměstí nahradili hipsteři, rappeři a barmanky jistě fungovalo k přiblížení publiku, (ačkoli si nedovedu představit, že by archetyp každodenní rodiny byl komukoli neznámý, spíše ale nestojí tolik ve středu zájmu a nestojí za parodií) a dodávalo dílku na třesnutém ostrovtipu, nicméně zrovna na skupinu hipsterů se cílí dost snadno a možná by bylo zajímavé vidět, jak by se autoři poprali s jinou subkulturou, třeba nějakou samu o sobě méně křiklavou.“

VINCENT: Strašpytel jeden, absoltně nemá pevný názor. Když už má psát recenzi, tak ať se drží nějakého stálého postoje.

PAPEŽ PIUS VI.: Spíše ano.

Opona.

HUMPHREY BOGART: Rozhodně ne.

MAXMILIÁN: Znamení výpověď, rozhodně však nevím/nejsem rozhodnut. A jak se autor vyjadřuje k otázce děje?

Děj

AUTOR: Nevyjadřuje, poněvadž mu taková výpověď přijde redundantní vzhledem k tomu, že jde o adaptaci již dříve diskutovaného díla.

VINCENT:: Prý „redundantní“ – vejtaha!

MARSYÁS: Předpokládám, že i k otázce smyslu bude autor přistupovat podobně jako u předlohy.

Smysl

AUTOR: Je to tak.

VINCENT (JINÝ): Cha! A nechtěl byste třeba zmínit, že možná absurdní drama nabývá ve společnosti posttotalitní země jiného rozměru než ve společnosti, která je značně uvolněná a nepostížená skutečnou absurditou všedního dne?

AUTOR: Když to takhle zmiňujete, tak si vlastně uvědomuji, že ne.

Opona.

LÁDÍNEK SMOLÍK: Prazvláštní. Nemůže to být třeba tím, že adaptace už nevzniká ve zdaleka tak pohnuté době a žádným evidentním způsobem neukazuje na totalitní byrokratické zvyklosti, které v naší domovině panovaly? Je vlastně možná ještě blíž bezstarostné společnosti vyšší střední třídy původní Plešaté zpěvačky.

Opona.: Třeba ano, ale to se patrně nikdy nedozvíme, protože touto replikou jakákoli autorova smysluplná výpověď končí. **FRANCIMOR:** A čekali byste jistě, že si ten Tkaczyszyn, schizofrenik jeden zpropadená, když už kritizuje vlastní recenzi, sepsuje aspoň trochu formu samotné práce. Vždyť je to od hlavy až se ucho utrhne slátanina! Třeba s těmi našimi jmény to docela přepískl. Já už ani nevím, kolik je toho loket. Ale to on jistě ne, to on si bude jistě stát za tím, že ten jeho mišmaš je perfektní, že je napsaný přímo na jedničku.

AUTOR: *(překvapivě)* Je to tak.

EDUDANT: Vždyť to říkám, no prostě bizár.